

بررسی مقایسه‌ای محتوای اطلاعاتی سود با توجه به تغییرات در استانداردهای شماره یک و دو حسابداری

هاشم ولی‌پور^۱، پروانه مطیع^۲، حسین تقی‌پور^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر در پی ردیابی تاثیر بررسی مقایسه‌ای محتوای اطلاعاتی سود با توجه به تغییرات در استانداردهای شماره یک و دو حسابداری است. در این راستا نمونه‌ای مشتمل بر ۱۶۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طول سال‌های ۱۳۹۴-۱۴۰۱ (طی دو دوره ۴ ساله جهت مقایسه، شامل دوره ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۷ و دوره ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۱) با کمک الگوی حذف سیستماتیک انتخاب و در نهایت فرضیه پژوهش با کمک آزمون رگرسیون خطی چندگانه مبتنی بر داده‌های تابلویی آزمون شد. برای سنجش محتوای اطلاعاتی سود از ضریب واکنش سود استفاده شد. نتایج نشان داد که محتوای اطلاعاتی سود شرکت‌ها بعد از تغییرات در استانداردهای شماره یک و دو در سال ۱۳۹۸ نسبت به دوره‌های قبل از آن افزایش یافته است که این نتیجه نشان دهنده این است که هر زمان استانداردهای حسابداری در ایران خود را با استانداردهای بین‌المللی منطبق کرده است، با ارتقای سطح کیفی اطلاعات، محتوای اطلاعاتی که گزارش‌های مالی به سرمایه‌گذاران عرضه نموده بیشتر شده و از کارایی بیشتری در بازار برخوردار بوده است. پژوهش حاضر مدارک سودمندی برای مسئولین و عوامل بازار سرمایه فراهم می‌کند که با بهره‌گیری بهتر از مکانیزم‌های افشای اطلاعات مالی و تطابق استانداردهای حسابرسی با استانداردهای بین‌المللی می‌توان سطح معقولی از تاثیرپذیری بازده را از سود برقرار نمود و محتوای اطلاعاتی سود را در بازار ارتقا داد.

کلیدواژه‌ها: استانداردهای حسابداری، محتوای اطلاعاتی سود، کیفیت اطلاعات مالی.

طبقه بندی موضوعی: H42, M41

^۱. گروه حسابداری، اقتصاد و مدیریت، واحد فیروزآباد، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزآباد، ایران. (نویسنده و مسئول)

hashem.Valipour@iau.ac.ir

^۲ گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. PMotie@pnu.ac.ir

^۳ گروه حسابداری، اقتصاد و مدیریت، واحد فیروزآباد، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزآباد، ایران. hosseintaghipour08@iau.ac.ir

مقدمه

فعالان بازار سرمایه هر روز مقادیر زیادی از اخبار یا سیگنال‌های اطلاعاتی مانند اعلان سود دریافت می‌کنند. پردازش این اطلاعات نیاز به قضاوت در مورد کیفیت آن‌ها دارد. حال اگر سرمایه‌گذاران نسبت به وضعیت آتی شرکت‌ها و اقتصاد نامطمئن باشند و یا اطلاعات کافی از جریان‌های نقدی آتی شرکت‌ها نداشته باشند، پردازش این سیگنال‌های اطلاعاتی و واکنش به آنها به دلیل عدم قطعیت مشکل خواهد بود (رستمی و همکاران، ۱۴۰۲). چنین وضعیتی است که دریافت سیگنال‌های اطلاعاتی مانند اعلام سود حسابداری منجر به تجدید نظر در باورهای قبلی سرمایه‌گذاران در مورد وضعیت آینده شرکت‌ها و بازار خواهد شد. بنابراین دریافت محتوای اطلاعاتی صورت‌های مالی باعث کاهش عدم اطمینان می‌شود (عرب صالحی و همکاران، ۱۳۹۷). محصول نهایی در انجام عملیات حسابداری، ارائه اطلاعات صحیح به سرمایه‌گذاران و کلیه استفاده‌کنندگان است. سود حسابداری همواره یکی از پر استفاده‌ترین و البته بحث‌برانگیزترین موضوعات بازار سرمایه بوده است. وجود زمینه‌های مناسب برای دستکاری سود از جمله نارسائی‌های موجود در فرآیند برآوردها و پیش‌بینی‌ها و امکان استفاده از روش‌های متعدد حسابداری باعث شده است که منتقدان این اتهام را بر سیستم حسابداری وارد آورند که به جای محتوای اقتصادی رویدادها، محتوای حسابداری آنها را ثبت می‌نماید و سود واقعی یک بنگاه از سود گزارش شده در صورت‌های مالی متفاوت است بنابراین تحلیل‌گران مالی و سرمایه‌گذاران هنگام استفاده از سود حسابداری باید علاوه بر کمیت سود، به کیفیت آن نیز توجه کنند (افلاطونی و خزایی، ۱۳۹۵). در واقع سود خالص یکی از موارد مهم در گزارش حسابداران و حسابرسان است که سهم بسزایی در تصمیم‌گیری‌های آتی کاربران خواهد داشت و سوال مهم اینجاست که آیا محتوای اطلاعاتی سود می‌تواند تمام واقعیت‌ها را به کاربران منتقل کند؟

ارزشمندی گزارشگری سود، بعنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های تصمیم‌گیری سهامداران، در گرو میزان اطلاعاتی است که این فرآیند در اختیار بازار سرمایه قرار می‌دهد (بزرگ اصل و ادیبی، ۱۳۹۶). یکی از مهم‌ترین مزایای رعایت استانداردهای حسابداری، امکان ارزیابی عملکرد کسب و کارها است. چنانچه همه مشاغل از استانداردهای موجود تبعیت کنند، ارزیابی عملکرد آن‌ها بسیار ساده‌تر می‌شود. بنابراین می‌توان دریافت که امور حسابداری از منشا یکسانی برخوردار هستند. اهمیت استانداردهای حسابداری در این است که این استانداردها، برای پاسخگویی به نیازهای مالی تهیه‌شده‌اند. از استانداردهای حسابداری می‌توان برای ارائه یکدست اطلاعات مالی استفاده کرد. از طرفی تغییر در استانداردهای حسابرسی با هدف رفع نواقص در استانداردهای قبلی انجام شده است (پورحیدری و کرماشاهی، ۱۳۸۹). همچنین بر طبق نظر چن و همکاران^۱ (۲۰۱۶)؛ تمایل استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی به استفاده از اطلاعاتی دقیق، روشن و قابل اتکا می‌باشد چرا که آنان قصد دارند با تکیه بر این اطلاعات، سرمایه‌های خود را در بخش‌های مهم اقتصادی سرمایه‌گذاری نمایند. به همین دلیل به صورت‌های مالی اتکا می‌کنند که مبتنی بر استانداردها باشد. استانداردها، مقررات لازم‌الاجرای هستند که حسابداران را در اجرای کارشان راهنمایی کرده و می‌بایست مطابق با شرایط محیطی هر کشور تدوین گردند؛ لذا این انتظار وجود دارد که کیفیت گزارشگری مالی بعد از لازم‌الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بهبودهای چشمگیری داشته باشد. بنابراین مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که تغییرات در استانداردهای حسابداری یک و دو که با هدف بهبود گزارشگری مالی، ارتقای محتوای اطلاعات صورت‌های مالی و تطابق با استانداردهای بین‌المللی بوده است، اجرای آن می‌تواند موجب استفاده بهتر فعالان بازار سرمایه و

¹ Chen Et al.

بکارگیری آثار آن در تصمیمات سهامداران شود؟ پنج استاندارد از ابتدای ۱۳۹۸ در صورت های مالی ۹۸ لازم الاجرا بوده و مابقی از سال ۱۳۹۹ به بعد لازم الاجرا شده است. از ابتدای سال ۱۳۹۸ استانداردهای شماره ۶ با عنوان عملکرد مالی و استاندارد ۱۴ با عنوان "نحوه ارائه دارئی های جاری و بدهی های جاری" از مجموعه استانداردهای ایران حذف شده است. استانداردهای حسابداری شماره ۱ و ۲ در خصوص "نحوه ارائه صورت های مالی و جریان های نقدی" تغییر کرده که این تغییرات بسیار عمده بوده به نحوی که مثلاً در صورت های مالی، شکل "صورت سود و زیان" تغییر کرده و ارائه "گردش سود انباشته" حذف شده است و صورت مالی اساسی جدیدی با عنوان "صورت تغییرات در حقوق مالکانه" ایجاد شده یا "صورت جریان وجه نقد" از ۵ طبقه به ۳ طبقه تبدیل شده است. اهمیت و ضرورت این تحقیق به این دلیل است که با مقایسه محتوای اطلاعاتی گزارش های شرکت ها، قبل و بعد از تغییرات در استانداردهای یک و دو، می توان به این نتیجه رسید که آیا این تغییرات از طرف سازمان حسابرسی در ارائه گزارشگری مالی مفید بوده یا خیر؟ یا اینکه این تغییرات موجب بهبود گزارشگری مالی شده است یا خیر؟ با توجه به نبود یافته های قطعی در رابطه با تغییرات در استانداردهای شماره یک و دو حسابداری بر محتوای اطلاعاتی سود و ایجاد شکاف پژوهشی در این رابطه، پژوهش حاضر شکل گرفته است که نوعی نوآوری را در خود با ترکیب موضوعی بدیع گنجانیده است. در ادامه ساختار پژوهش ابتدا بسط مبانی نظری، فرضیه ها و مبانی تجربی پژوهش ارائه و در ادامه روش شناسی و تعاریف عملیاتی متغیرهای پژوهش و نهایتاً یافته ها و نتیجه گیری پژوهش ارائه شده است.

مبانی نظری، تجربی و فرضیه پژوهش

در شرایط بالاترکلیفی و عدم اطمینان، آینده شرکت ها، موسسات و بازار سرمایه نامشخص است و در این صورت با معرفی علائم و محتوای اطلاعاتی گزارشات شرکت ها (سود)، از این ابهامات کاسته شده و نظر سرمایه گذاران تغییر خواهد کرد (رستمی و همکاران، ۱۴۰۲). هرچه این اطلاعات دقیق تر باشد بر عقاید و نظرات سرمایه گذاران تأثیر بهتری خواهد گذاشت و به گفته پاستور و ورونسی^۱ (۲۰۰۹)، همیشه عدم اطمینان در بازارهای مالی و سرمایه گذاری وجود دارد و امری اجتناب ناپذیر است. به طور کلی، اطلاعات مثبت باعث می شود فرصت های بالقوه ای بر اساس آن به درآمد واقعی تبدیل شوند (عرب صالحی و همکاران، ۱۳۹۷). محتوای اطلاعاتی سود را می توان توانایی نمایش بازده آتی سهام تعریف کرد و همچنین می تواند اطلاعات کاملی در مورد سود آتی و تغییرات قیمت سهام در پاسخ به تغییرات سود و همچنین نقش سود در توجیه بازده سهام ارائه دهد (صالحی و همکاران، ۱۳۹۳). صورت های مالی، اطلاعات را زمانی که در دسترس، قابل اعتماد، جامع، مرتبط و به موقع باشد، به صورت شفاف ارائه می کنند. کلیدی ترین عنصر در گزارش ها و صورت های حسابداری (مالی) سود خالص است و اگر محتوای اطلاعاتی آن بدون سوگیری باشد و واقعیت را منعکس کند، در سطح بالایی قرار دارد و باعث عدم تقارن اطلاعاتی می شود (سرلک و همکاران، ۱۴۰۰).

فرضیه بازار کارا بر این اساس استوار است که در صورت کارایی نسبی بازار سرمایه، در فرآیند جذب اطلاعات سریع و قوی عمل می کند و قیمت سهام در بازار همواره انعکاس مطلوب رویدادهای مربوط به شرکت خواهد بود. یکی از منابع اصلی موثر بر بازده غیرعادی سهام، سود سهام و اعلام سود شرکت است که محتوای گسترده ای از اطلاعات را به بازار سرمایه تزریق خواهد کرد (رستمی و همکاران، ۱۴۰۲). خدادادی و همکاران (۱۳۹۲) بیان نمودند شرکت هایی که در سطح بالایی از به موقع بودن سود قرار دارند، از محتوای اطلاعاتی سود بالاتری برخوردارند در حالی که، شرکت هایی که محافظه کاری بالایی را در سود لحاظ می کنند، محتوای اطلاعاتی سود پایین تری دارند. آگهی های سود شرکت (از طریق منبع اطلاعات عمومی) اطلاعات لازم را در اختیار تحلیلگران بازار قرار می دهد تا بتوانند عملکرد شرکت مورد نظر را ارزیابی کنند، در صورتی که آگهی های مذکور دارای محتوای اطلاعاتی باشد، می توانند بر رفتار کاربران به خصوص سهامداران بالفعل و بالقوه، اثرگذار باشند و باعث واکنش بازار (بازده غیرعادی) شوند. اگر سود، باور سرمایه گذاران را در مورد عوامل ایجاد کننده ارزش برای اوراق بهادار تغییر دهد، ممکن است وابستگی آماری بین قیمت و سود وجود داشته باشد که از آن به عنوان محتوای اطلاعاتی یا ضریب واکنش سود یاد می شود (موسوی و علوی طبری، ۱۳۹۲). حاجی ها و چناری (۱۴۰۲) این گونه بیان نمودند که وجود اطلاعات مالی شفاف و قابل اتکا که محصول یک سیستم گزارشگری جامع و مناسب می باشد، از ارکان ارزیابی وضعیت و عملکرد یک شرکت و تصمیم گیری در مورد مبادله اوراق بهادار منتشره از سوی آن به حساب می آید. در جوامع حرفه ای امروز، از دید استفاده کنندگان، اطلاعاتی قابل اتکا تلقی می شوند که یک سازمان مستقل بر فرآیند گزارشگری شرکت ها و مرکز ثقل این فرآیند، یعنی صورت های مالی نظارت نماید (حاجی ها و چناری، ۱۴۰۲).

¹ Pastor, Veroseni.

عوامل گوناگونی می‌تواند بر اطلاعات مالی افشا شده از سوی شرکت‌ها تأثیرگذار باشد، که از این موارد می‌توان به چارچوبی اشاره کرد که اطلاعات مطابق آن تهیه و افشا می‌گردد تا کیفیت اطلاعات را تضمین نماید. این چارچوب همان استانداردهای حسابداری است. استانداردهای حسابداری مجموعه‌ای از اصول و رویه‌هایی هستند که حسابداری و شرکت‌ها می‌بایست آن‌ها را در ارائه صورت‌های مالی رعایت نمایند (سروی و همکاران، ۱۳۹۷). این استانداردها در واقع اصول اساسی شیوه حسابداری را تعیین می‌کنند. وجود این اصول برای یکپارچه سازی گزارش‌های مالی ضروری است و تنها گزارش‌هایی قابل قبول هستند که این استانداردها را رعایت کرده باشند (مشایخ و امینی، ۱۳۸۹). استانداردهای حسابداری راهنمای عملی حسابداران در ثبت و انتشار اطلاعات مالی برای استفاده‌کنندگان در جهت تصمیم‌گیری توسط آنان است. استانداردهای حسابداری هدف‌های خاصی را دنبال نموده که شامل استاندارد افشاء، شکل و نحوه ارائه صورت‌های مالی و محتوا است. برای تدوین استانداردها روش‌های مختلفی وجود داشته، مجامع تخصصی و حرفه‌ای در کشورها از جمله آمریکا، ایران و مجامع بین‌المللی به وضع و استقرار استانداردها مشغولند (شوروری و افروزمنش، ۱۳۹۰). تدوین استانداردها، همانند هر پدیده دیگری با مزایا و محدودیت‌هایی همراه است. با این حال، شباهت‌های موجود بین حسابداری کشورهای مختلف در جهان می‌تواند زمینه لازم جهت تدوین و استفاده از استانداردهای بین‌المللی را بیش از پیش فراهم آورد. آینده استانداردهای حسابداری در گرو موفقیت در مقابله با شرایط قیمت‌های در حال تغییر کنونی و رفع تناقضات موجود بین مفاهیم حسابداری قرار دارد. سودمندی اطلاعات با تدوین استانداردها بیشتر شده و امکان همسویی بین‌المللی را فراهم می‌آورد (غلامی و همکاران، ۱۴۰۱).

استانداردهای حسابداری مجموعه‌ای از اصول و رویه‌هایی هستند که حسابداری و واحدهای اقتصادی به منظور گزارشگری مالی منصفانه ملزم به رعایت و استفاده از آن هستند. استانداردهای حسابداری در واقع ضوابط شناسایی و اندازه‌گیری دارایی‌ها، بدهی‌ها، سرمایه، درآمد و هزینه است که دارای تبعات اقتصادی است و در نتیجه می‌بایست توسط مراجع مربوط و مسئولین تدوین گردد (کمیته تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۸۹). مرجع تدوین استانداردهای حسابداری در ایران سازمان حسابرسی است. تجدید نظر در استانداردهای موجود و تدوین استانداردهای جدید بر مبنای استانداردهای بین‌المللی حسابداری متناسب با محیط داخلی و اقتصادی کشور صورت می‌پذیرد (غلامی و همکاران، ۱۴۰۱). تغییر در استاندارد شماره یک بدین گونه بوده که یک صورت مالی جدید به عنوان صورت تغییرات در حقوق مالکانه به فهرست صورت‌های مالی افزوده شده است. حقوق مالکانه (یا حقوق صاحبان سهام) به این صورت تعریف می‌شود: اگر یک شرکت تمامی دارایی‌های خود (اعم از مشهود یا غیرمشهود) را به فروش برساند و به پول نقد تبدیل کند و تمامی بدهی‌های خود (اعم از جاری یا غیرجاری) را پرداخت کند، آن چیزی که باقی می‌ماند، حقوق صاحبان سهام است. در این بخش تغییرات حقوق مالکانه شرکت در طول سال مالی قبل، توضیح داده می‌شود. در واقع، بخش قبل به مخاطب می‌گوید که در شروع سال مالی قبل، حقوق مالکانه شرکت، چه مقدار بوده است و در این بخش توضیح داده می‌شود که این مقدار در طول سال مالی چگونه تغییر کرده است. هدف از استاندارد شماره یک حسابداری، تجویز مبنایی برای ارائه صورت‌های مالی با مقاصد عمومی یک واحد تجاری به منظور حصول اطمینان از قابلیت مقایسه با صورت‌های مالی دوره‌های قبل آن واحد و با صورت‌های مالی سایر واحدهای تجاری می‌باشد که مسئولیت تهیه و ارائه صورت‌های مالی، با هیئت مدیره یا سایر ارکان اداره کننده واحد تجاری است. الزامات این استاندارد باید در ارائه کلیه "صورت‌های مالی با مقاصد عمومی" که از این پس صورت‌های مالی نامیده می‌شود، بکار گرفته شود. همچنین صورت‌های مالی باید وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریان‌های نقدی واحد تجاری را به نحو مطلوب ارائه کند. اعمال مناسب الزامات استانداردهای حسابداری همراه با افشای اطلاعات اضافی در صورت لزوم، منجر به ارائه صورت‌های مالی به نحو مطلوب می‌شود. تغییرات استاندارد شماره دو حسابداری نیز نحوه ارائه صورت جریان وجوه نقد می‌باشد که در سال ۱۳۹۷ تغییراتی در این استانداردها ایجاد شده که شرکت‌ها ملزم به اجرای این تغییرات در ارائه صورت‌های مالی می‌باشند.

استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی خصوصاً سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان، غالباً براساس پیش‌بینی عملکرد آتی تصمیم‌گیری می‌کنند. لذا ارزیابی عملکرد گذشته همواره یکی از مبنای شکل‌گیری انتظارات آتی و پیش‌بینی آینده است. گزارشات مالی اطلاعاتی را درخصوص میزان سود و اجزای تشکیل دهنده آن ارائه می‌کند. استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی براساس این اطلاعات، نسبت به ارزیابی، برآورد، پیش‌بینی و سنجش مخاطرات اقدام می‌نمایند. بدین ترتیب حسابداری مالی با ارائه صورت‌های مالی اساسی، اطلاعات تفصیلی در خصوص سود و عوامل تعیین کننده آن را در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌دهد (ژو^۱، ۲۰۱۸). در این راستا استانداردهای گزارشگری و افشای اطلاعات مالی که تاکنون توسط مجامع حرفه‌ای دنیا انتشار یافته‌اند، همگی مدعی هستند که اطلاعات مالی تلفیقی سودمند است، چرا که صورت‌های مالی واحد تجاری اصلی به تنهایی تصویر کامل وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریان‌های نقدی آن را نشان نمی‌دهد. لذا باید شاخص‌های سنجش عملکرد دارای محتوای

^۱. Zuo

اطلاعاتی باشند. از آنجا که محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری از دیدگاه استانداردهای حسابداری به خصوصیتی اطلاق می شود که اطلاعات ارائه شده در صورت های مالی بتواند در تصمیم گیری ها مفید واقع شود و وضعیت و عملیات شرکت را در محیط تجاری منعکس نماید؛ از آنجا که هدف استانداردهای حسابداری ارتقای سطح کیفی اطلاعات از طریق نظارت و یکپارچگی تهیه اطلاعات و همچنین تغییرات در استانداردها در راستای بهبود سطح کیفی اطلاعات و انطباق با استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی است بنابراین حدس بخردانه پژوهش حاضر به صورت زیر بیان شده است:

فرضیه پژوهش: محتوای اطلاعاتی سود حسابداری بعد از تغییرات در استانداردهای حسابداری یک و دو نسبت به دوره های قبل از آن مطلوب تر است.

رستمی و همکاران (۱۴۰۲) در بررسی تاثیر محافظه کاری حسابرس بر محتوای اطلاعاتی سود با لحاظ کردن نقش قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری این گونه بیان کردند که میان محافظه کاری حسابرس و محتوای اطلاعاتی سود (ضریب واکنش سود) رابطه معکوس و معناداری وجود دارد و حضور حسابرس محافظه کار با ارائه اطلاعات سود احتیاط آمیز مانع از بیش واکنشی ضریب واکنش سود به بازده سهام شده و سطح وابستگی این دو عامل را کمتر می کند. در این راستا بالا بودن قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری شرکت نیز تاثیر منفی محافظه کاری حسابرس بر محتوای اطلاعاتی سود را تشدید می کند. احمدی و همکاران (۱۴۰۱) در بررسی تاثیر استانداردهای حسابداری بر کیفیت گزارشگری مالی در بخش عمومی این گونه بیان کردند که ویژگی های کیفی اطلاعات ارائه شده در گزارش های مالی دستگاه های اجرایی استان خوزستان از نظر نحوه ارائه اطلاعات، با استانداردهای حسابداری بخش عمومی مطابقت دارد. بهمنش و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی نیاز سنجی تدوین استانداردهای حسابداری برای واحدهای کوچک و متوسط از دیدگاه اعتباردهندگان و تهیه کنندگان اطلاعات مالی این گونه بیان کردند که در استاندارد حسابداری شماره یک ایران بیان شده که هدف ارائه صورت های مالی، مقاصد عمومی است اما طبق استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی برای واحدهای تجاری کوچک و متوسط و استانداردهای حسابرسی ایران برای این واحدهای تجاری مقاصد عمومی مطرح نیست. یافته های پژوهش نشان داد که سطح معنی داری برای تفاوت دو گروه اعتباردهندگان و تهیه کنندگان اطلاعات مالی از پنج درصد کمتر است، حاکی از این است که با اطمینان ۹۵ درصد می توان گفت بین دو گروه اعتباردهندگان و تهیه کنندگان اطلاعات مالی از نظر میزان شکاف، تفاوت معنی داری وجود دارد. بنابراین نتایج حاکی از این است که در هر دو گروه اعتباردهندگان و تهیه کنندگان اطلاعات مالی، نیاز به تدوین استانداردهای حسابداری برای واحدهای تجاری کوچک و متوسط وجود داشته و نیاز در گروه اعتباردهندگان بیشتر از تهیه کنندگان اطلاعات مالی است. وهابی کوچک و ملکی (۱۳۹۸) به بررسی تأثیر استانداردهای حسابداری ایران بر محتوای اطلاعاتی صورت های مالی پرداختند. نتایج نشان داد که محتوای اطلاعاتی ارزش دفتری دارایی ها (ترازنامه) و سود خالص (صورت سود و زیان) پس از پذیرش استانداردهای حسابداری افزایش یافته است. فاضل یزدی و حیدری (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر به کارگیری استانداردهای حسابداری شماره ۳۰ و ۳۱ بر معیارهای ارزیابی عملکرد و ضریب واکنش سود پرداختند. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها حاکی از آن است که به کارگیری استانداردهای حسابداری شماره ۳۰ و ۳۱ از لحاظ آماری تاثیر معناداری بر معیارهای ارزش افزوده اقتصادی، نرخ بازده دارایی، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام و همچنین ضریب واکنش سود دارند، ولی این استانداردها از لحاظ آماری بر معیار ارزش افزوده اقتصادی تعدیل شده تاثیر معناداری ندارد. بولو و همکاران (۱۳۹۶) به تبیین الگوی رویکرد حسابداران و حسابرسان به استانداردهای حسابداری و تاثیر آن بر کیفیت اطلاعات حسابداری پرداختند. نتایج نشان داد حسابداران از رویکرد عمیق قابل توجهی بهره مند نیستند و حسابرسان دارای رویکرد عمیق هستند، بین عمق رویکرد حسابداران و حسابرسان، تفاوت معناداری وجود دارد و نگاه و رویکرد حسابرسان، نسبت به حسابداران، عمیق تر است. همچنین، رویکرد عمیق حسابداران و حسابرسان موجب افزایش کیفیت اطلاعات حسابداری می شود. عرب مازاریزدی و پورمظفر (۱۳۹۶) به بررسی محتوای اطلاعاتی صورت های سود و زیان میان دوره ای با توجه به اهداف مندرج در استاندارد شماره ۲۲ پرداخته و نتایج نشان داد که محتوای اطلاعاتی این صورت ها برای پیش بینی جریان های نقدی آتی، در بالاترین سطح پیش بینی کنندگی و برای پیش بینی نرخ بازده سهام در پایین ترین سطح قرار دارند. در نهایت نتایج بیانگر آن بود که تقریباً همه اقلام و اعداد مندرج در این صورت ها، دارای محتوای افزاینده اطلاعاتی هستند، به گونه ای که با استفاده از این اعداد و ارقام می توان به مدل های قابل اتکایی از لحاظ آماری برای پیش بینی اهداف مورد نظر استفاده کنندگان دست یافت. افزون بر آن، اعداد و ارقام مندرج در صورت نه ماهه در اکثر موارد دارای محتوای اطلاعاتی بالاتری بودند. صالح نژاد و همکاران (۱۳۹۲) به بررسی تاثیر الزام استانداردهای حسابداری بر محتوای اطلاعاتی ارقام گزارش شده پرداخته و نتایج نشان داد الزام استانداردهای حسابداری تاثیرات مثبت و معناداری بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری داشته است. براساس نتایج حاصله ارزش دفتری

حقوق صاحبان سهام فاقد محتوای اطلاعاتی بوده و الزام استانداردهای حسابداری نیز تاثیری در آن نداشته است. مرادی و کامل آجیل چی (۱۳۹۱) به بررسی تأثیر وضع استانداردهای حسابداری بر میزان محافظه کاری و ارتباط بین میثاق محافظه کاری و محتوای اطلاعاتی سودهای حسابداری پرداخته و نتایج نشان داد محافظه کارانه بودن رویه های مندرج در استانداردهای حسابداری و افزایش سطح محافظه کاری پس از وضع استانداردها می باشد. همچنین به وجود یک رابطه معکوس بین میثاق محافظه کاری و محتوای اطلاعاتی سودهای حسابداری پی برده شد. وکیلی فرد و علی اکبری (۱۳۸۸) به بررسی تأثیر بکارگیری استانداردهای حسابداری بر کیفیت گزارشگری مالی پرداخته و نتایج حاصله نشان داد کیفیت گزارشگری مالی در دوره قبل و بعد از تدوین استانداردها تفاوت معناداری نداشته است.

اشانگولوف^۱ (۲۰۲۴) به بررسی تأثیر استانداردهای بین المللی حسابداری نقدی بر صورت های مالی شرکت ها این گونه بیان کردند که پذیرش استانداردهای بین المللی حسابداری نقدی توسط شرکت ها به موضوع مهمی در ادبیات حسابداری و مالی تبدیل شده است. این مطالعه تأثیر این استانداردها را بر صورت های مالی نمونه ای از شرکت ها، از جمله درآمد خالص، کل سرمایه در گردش و جریان های نقدی آنها ارزیابی می کند. این مطالعه نشان می دهد که پذیرش استانداردهای بین المللی حسابداری نقدی منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی، از جمله افزایش درآمد خالص، سرمایه در گردش و جریان های نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی می شود. چنگ^۲ (۲۰۲۳) در پژوهشی به بررسی تأثیر استانداردهای حسابداری چینی مبتنی بر IFRS بر محافظه کاری حسابداری پرداخت و این گونه بیان داشتند که در سال ۲۰۰۷، چین اصلاحات اجباری استانداردهای حسابداری را در تلاش برای همگرایی با IFRS (استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی) اجرا کرد. سیستم حسابداری جدید در چین به منظور انطباق با شرایط فزاینده پیچیده اقتصادی دستخوش تغییر سریع است. نتایج نشان داد استانداردهای حسابداری همگرایی IFRS سطح محافظه کاری بدون قید و شرط شرکت های فهرست شده در چین را بهبود بخشیده است. ساویچ و همکاران^۳ (۲۰۲۱) به بررسی محتوای اطلاعاتی صورت های مالی تلفیقی و اصلی شرکت های عضو در دو بازار سرمایه پکن و سنگاپور پرداخته و نتایج حاصل از آزمون های مورد نظر، بیانگر این است که در هر دو بازار سرمایه پکن و سنگاپور، صورت های مالی تلفیقی محتوای اطلاعاتی بیشتری نسبت به صورت های مالی اصلی دارد. هم چنین این پژوهش بر نقش استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی در تهیه صورت های مالی تلفیقی متمرکز شده است. نتایج تحقیق بیانگر این بود که صورت های مالی در بازار سرمایه پکن محتوای اطلاعاتی بیشتری نسبت به صورت های مالی در بازار سرمایه سنگاپور دارند. فرناندو و لوئیس^۴ (۲۰۲۰) به بررسی تأثیر الزام استانداردهای حسابداری بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری پرداخته و نتایج حاصل از تحقیق، محتوای اطلاعاتی سود حسابداری را تایید نمود. همچنین نتایج نشان داد که الزام استانداردهای حسابداری تأثیرات مثبت و معناداری بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری داشته است. براساس نتایج حاصله بازده دارایی ها و ارزش دفتری فاقد محتوای اطلاعاتی بوده و الزام استانداردهای حسابداری نیز تاثیری در آن نداشته است. ریچاردسون و همکاران^۵ (۲۰۱۹) به بررسی تأثیر هموارسازی سود بر محتوای اطلاعاتی (آگاهی بخشی اطلاعاتی) سود پرداخته و نتایج حاکی از آن است که هموارسازی سود باعث افزایش محتوای اطلاعاتی شده و هدف اصلی هموارسازی به قصد تحریف اطلاعات نیست. باید توجه داشت که رابطه مثبت بین سودهای جاری و آتی برقرار است و در نهایت سود دوره های آتی شرکت، رابطه مستقیم و مثبتی با سود هموار شده شرکت دارد. همچنین هموارسازی سود، محتوای اطلاعاتی سود در رابطه با گردش وجوه نقد آتی و توانایی سود در پیش بینی اقلام تعهدی آتی را افزایش می دهد، که این مسائل هنگام تصمیم گیری استفاده کنندگان بایستی مورد نظر قرار گیرد. ریکاردو و همکاران^۶ (۲۰۱۹) به بررسی محتوای اطلاعاتی سود تقسیمی، ارزش دفتری و سودخالص بر ریسک ورشکستگی پرداخته و یافته ها نشان داد که متغیرهای ارزش دفتری و سود تقسیمی تقریباً قدرت توضیح دهنده گی مشابهی با متغیرهای ارزش دفتری و سودهای گزارش شده دارند. ارزش دفتری قدرت توضیح دهنده گی کمتری نسبت به دو متغیر دیگر دارد. در شرکت هایی که سود نقدی پرداخت کرده اند، سود قدرت توضیح دهنده گی بالاتری نسبت به ارزش دفتری و سود تقسیمی داشته ولی ترکیب ارزش دفتری و سود تقریباً قدرت توضیح دهنده گی مشابهی با ترکیب ارزش دفتری و سود تقسیمی دارند. در بین شرکت هایی که سودهای موقتی دارند، سود تقسیمی قدرت توضیح دهنده گی بالاتری برای ریسک ورشکستگی

¹ Eshonqulov

² Cheng.

³ Savich and et al

⁴ Fernando and Levis

⁵ Richardsoun and et al

⁶ Rikardo and et al

دارد. داو و گورتون^۱ (۲۰۱۷) در تحقیقی به بررسی محتوای اطلاعاتی سود و تعدیل بازده سهام پرداخته و نتایج نشان داد که در روز اعلان قیمت سهام و قیمت پیش بینی شده، بین فراوانی‌های مشاهده شده در تغییر بازده سهام و محتوای اطلاعاتی سود رابطه معناداری دیده می شود؛ رابطه‌ای که حاکی از وجود محتوای اطلاعاتی سود است.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر کاربردی و از بعد روش‌شناسی، همبستگی از نوع علی (پس رویدادی) است. جامعه آماری موردبررسی در این پژوهش، کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و دوره مورد بررسی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱ است. شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران که دارای شرایط زیر هستند به‌عنوان نمونه انتخاب شده است، به‌منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، پایان سال مالی شرکت‌ها پایان اسفند باشد. در دوره (۱۰ ساله) موردبررسی تغییر دوره مالی نداده باشند. اطلاعات مربوط به متغیرهای انتخاب شده در این پژوهش در دسترس باشد. جزو بانک‌ها، بیمه‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری نباشند. نهایتاً ۱۶۶ شرکت به عنوان نمونه نهایی پژوهش انتخاب شده است. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش داده‌های ترکیبی و با رویکرد پل دیتا و با استفاده از نرم‌افزار ایویوز^۲ ۱۲ و ابزار خطای استاندارد در آزمون فرضیه‌ها صورت پذیرفته است.

تعاریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

محتوای اطلاعاتی سود

به تبعیت از تحقیقات ستایش و ابراهیمی (۱۳۹۱)، مهرآذین و همکاران (۱۳۹۱)، رستمی و همکاران (۱۴۰۲)، همچنین فیث و همکاران^۳ (۲۰۰۷) و وارفیلد و همکاران^۴ (۱۹۹۵)، از ضریب واکنش سود (رابطه بین سود و بازده) برای سنجش آن استفاده خواهد شد. بازده به صورت کسب بازده غیرعادی در بازار نشان داده شده است که حاصل تفاوت بازده سهام از بازده بازار است. همچنین سود غیرعادی از اختلاف سود دوره با دوره قبل تقسیم بر عامل کاهش دهنده (کل دارایی‌های اول دوره) استفاده شده است.

بازده غیرعادی (AR):

$$AR_{i,t} = R_{i,t} - R_{m,t}$$

بازده واقعی سهام ($R_{i,t}$): تفاوت قیمت سهام در ابتدای دوره از قیمت سهام انتهای دوره با اعمال آثار سود نقدی و افزایش سرمایه.

بازده بازار ($R_{m,t}$): بازده بازار برابر با شاخص کل دوره منهای شاخص کل دوره قبل تقسیم بر شاخص کل دوره قبل.

سود غیرعادی (تغییرات سود) (ΔNI): سود دوره منهای سود دوره قبل تقسیم بر کل دارایی‌ها.

یافته‌های پژوهش

آماره توصیفی متغیرهای پژوهش دوره اول (۹۴ تا ۹۷)

یافته‌های پژوهش شامل آمار توصیفی و آمار استنباطی است که ابتدا در جدول (۱) آمار توصیفی ارائه شده است.

جدول (۱). آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	نماد	میانگین	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
بازده غیرعادی	AR	۰/۰۳۸	۲/۷۷	-۱/۰۵	۰/۵۹	۱/۷۲	۷/۷۳

^۱ Dow and Gourton

^۲ Eviews

^۳ Firth et al.

^۴ Varfield et al.

تغییرات سود	ΔNI	۰/۰۱۶	۰/۳۳	-۰/۲۲	۰/۰۹۶	۰/۳۹	۴/۶۶
-------------	-------------	-------	------	-------	-------	------	------

منبع: یافته های پژوهشگر

جدول (۱)، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش را در دوره ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۷ نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود میانگین بازده غیرعادی سهام (۰/۰۳۸) است که نشان می دهد که درصد پائینی از شرکت ها بازده غیرعادی را کسب کرده اند. میانگین تغییرات سود شرکت ها (۰/۰۱۶) است که نشان می دهد به طور میانگین شرکت ها نسبت به دوره قبل خود تغییر سود فاحشی را تجربه نکرده اند. انحراف معیار مربوط به بازده غیرعادی با مقدار (۰/۵۹) نشان می دهد که تغییرات بسیار بیشتری نسبت به انحراف معیار تغییرات سود دارد. بیشینه و کمینه نیز، میزان بیشترین و کمترین مقدار را در داده ها نشان می دهد.

جدول (۲): نتایج آزمون های پیش فروض کلاسیک رگرسیون دوره اول (۹۴ تا ۹۷)

مدل آزمون	آماره آزمون	سطح معناداری	نتایج آزمون
ناهمسانی واریانس	۲۹/۷۱	۰/۰۰۰۰	وجود ناهمسانی واریانس
خودهمبستگی سریالی	۱۲/۷۴	۰/۰۰۱	وجود خود همبستگی سریالی
آزمون (چاو)	۰/۵۴۷	۱/۰۰	پذیرش الگوی داده های تلفیقی

منبع: یافته های پژوهشگر

نتایج حاصل در جدول (۲)، نشان می دهد که سطح معنی داری آزمون وایت در مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد می باشد و بیانگر وجود ناهمسانی واریانس در جملات اخلاص می باشد. همچنین سطح معناداری آزمون برانش گادفری در مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر وجود خودهمبستگی سریالی در مدل می باشد. که در تخمین نهایی مدل با استفاده از ابزار خطای استاندارد در نرم افزار ایویوز و دستور (gls) مرتفع شده است. سطح معناداری آزمون چاو با سطح معناداری بالای ۵ درصد تایید الگوی اثرات مشترک (تلفیقی) می باشد که در این حالت نیازی به ارائه آزمون هاسمن نیست.

آزمون فرضیه پژوهش دوره اول (۹۴ تا ۹۷)

جدول (۳)، سنجش ضریب واکنش سود دوره اول (۹۴ تا ۹۷)

متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	معناداری	VIF
تغییرات سود	ΔNI	۲/۰۹	۰/۲۹	۷/۲۱	۰/۰۰۰۰	۱/۰۰
عرض از مبدأ		-۰/۰۱۹	۰/۰۴۹	-۰/۳۸	۰/۶۹	-
ضریب تعیین				۰/۳۸		
دوربین واتسون				۱/۹۲		
آماره F				۱۵۲/۴۵		
سطح معناداری				۰/۰۰۰۰		

منبع: یافته های پژوهشگر

نتایج جدول (۳) نشان می دهد که در واقع ضریب واکنش سود و رابطه مناسب بین تغییرات سود و بازده غیرعادی برقرار بوده و رابطه به صورت مثبت است، بنابراین ترکیب این دو عامل معیار مناسبی برای سنجش محتوای اطلاعاتی سود است و هر چه تغییرات سود بیشتر باشد، بازده نسبت به آن در بازار واکنش مثبت نشان می دهد که این مهم نشان از داشتن محتوای اطلاعاتی سود افشا شده در اطلاعات مالی است. ضریب تعیین (۰/۳۸) است که نشان می دهد به همین میزان از تغییرات بازده غیرعادی شرکت ها به تغییرات سود شرکت وابسته و مابقی به عواملی وابسته است که در حیطه کنترل در مدل این پژوهش نمی باشد. دوربین واتسون با میزان (۱/۹۲) نشان می دهد که در واقع خودهمبستگی شدیدی بین اجزای مدل نیست و آماره آزمون با سطح معناداری کمتر از ۵ درصد حاکی از برآزش مناسب مدل است.

آماره توصیفی متغیرهای پژوهش دوره اول (۹۸ تا ۱۴۰۱)

یافته‌های پژوهش شامل آمار توصیفی و آمار استنباطی است که ابتدا در جدول (۱) آمار توصیفی ارائه شده است.

جدول (۴). آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	نماد	میانگین	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
بازده غیرعادی	AR	۰/۴۶	۴/۸۳	-۱/۳۶	۱/۵۹	۱/۴۸	۴/۴۱
تغییرات سود	ΔNI	۰/۰۸۳	۰/۳۹	-۰/۱۵	۰/۱۱	۰/۵۲	۳/۴۲

منبع: یافته‌های پژوهشگر

جدول (۴)، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش را در دوره ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود میانگین بازده غیرعادی سهام (۰/۴۶) است که نشان می‌دهد در این دوره بسیاری از شرکت‌ها که حدوداً نیمی از آنها هستند بازده غیرعادی را کسب کرده‌اند که به نظر کمی غیرعادی می‌آید و با تحقیق بیشتر معین گردید این بازده‌ها مربوط به آشفستگی و دستکاری دولت در بورس می‌باشد که برای جلب سرمایه مردم به این بازار این رقم‌ها به وجود آمده است پس در این دوره به میانه حاصل شده بازده غیرعادی تکیه بیشتری می‌توان کرد که میزان (۰/۰۸۶-) است و در واقع با میانگین‌گیری مجدد از سه دوره ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۱ مشخص گردید بازده غیرعادی با میانگین منفی حاصل شده است و این میانگین بالا در جدول فوق حاصل بازده‌های افسارگسیخته در سال ۱۳۹۸ است که بعد از این دوره نیز بورس با ریزش بسیار سنگین مواجه گردید. میانگین تغییرات سود شرکت‌ها (۰/۰۸۳) است که نشان می‌دهد به طور میانگین شرکت‌ها نسبت به دوره قبل خود تغییر سود فاحشی را تجربه نکرده‌اند. انحراف معیار مربوط به بازده غیرعادی با مقدار (۱/۵۹) نشان می‌دهد که تغییرات بسیار بیشتری نسبت به انحراف معیار تغییرات سود دارد. بیشینه و کمینه نیز، میزان بیشترین و کمترین مقدار را در داده‌ها نشان می‌دهد.

جدول (۵): نتایج آزمون‌های پیش فروض کلاسیک رگرسیون دوره اول (۹۴ تا ۹۷)

مدل آزمون	آماره آزمون	سطح معناداری	نتایج آزمون
ناهمسانی واریانس	۰/۳۹۶	۰/۸۲	عدم وجود ناهمسانی واریانس
خودهمبستگی سریالی	۵۴/۹۳	۰/۰۰۰	وجود خود همبستگی سریالی
آزمون (چاو)	۰/۳۳۰	۱/۰۰	پذیرش الگوی داده‌های تلفیقی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج حاصل در جدول (۵)، نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری آزمون وایت در مدل پژوهش بیشتر از ۵ درصد می‌باشد و بیانگر عدم وجود ناهمسانی واریانس در جملات اخلال می‌باشد. سطح معناداری آزمون براش گادفری در مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر وجود خودهمبستگی سریالی در مدل می‌باشد. که در تخمین نهایی مدل با استفاده از ابزار خطای استاندارد در نرم‌افزار ایویوز و دستور (gls) مرتفع شده است. سطح معناداری آزمون چاو با سطح معناداری بالای ۵ درصد تایید الگوی اثرات مشترک (تلفیقی) می‌باشد که در این حالت نیازی به ارائه آزمون هاسمن نیست.

آزمون فرضیه‌های پژوهش دوره دوم (۹۸ تا ۱۴۰۱)

جدول (۶)، سنجش ضریب واکنش سود دوره دوم (۹۸ تا ۱۴۰۱)

متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	معناداری	VIF
تغییرات سود	ΔNI	۱/۷۳	۰/۲۰	۸/۶۴	۰/۰۰۰	۱/۰۰
عرض از مبدأ		-۰/۲۸	۰/۰۷۶	-۳/۷۸	۰/۰۰۰۲	-
ضریب تعیین				۰/۴۰		
دوربین واتسون				۱/۸۷		

آماره F	۱۶۵/۹۴
سطح معناداری	۰/۰۰۰۰

منبع: یافته های پژوهشگر

نتایج جدول (۶) نشان می‌دهد که در واقع ضریب واکنش سود و رابطه مناسب بین تغییرات سود و بازده غیرعادی برقرار بوده و رابطه به صورت مثبت است، بنابراین ترکیب این دو عامل معیار مناسبی برای سنجش محتوای اطلاعاتی سود است و هر چه تغییرات سود بیشتر باشد، بازده نسبت به آن در بازار واکنش مثبت نشان می‌دهد که این مهم نشان از داشتن محتوای اطلاعاتی سود افشا شده در اطلاعات مالی است. ضریب تعیین (۰/۴۰) است که نشان می‌دهد به همین میزان از تغییرات بازده غیرعادی شرکت‌ها به تغییرات سود شرکت وابسته و مابقی به عواملی وابسته است که در حیطه کنترل در مدل این پژوهش نمی‌باشد. دوربین واتسون با میزان (۱/۸۷) نشان می‌دهد که در واقع خودهمبستگی شدیدی بین اجزای مدل نیست و آماره آزمون با سطح معناداری کمتر از ۵ درصد حاکی از برازش مناسب مدل است.

آزمون کرامر برای مقایسه توان تبیین دو مدل از منظر ضریب تعیین

برخی اوقات پژوهشگر در نظر دارد تا یک مدل رگرسیونی را در دو نمونه آماری مستقل از هم (مانند دو شرکت، دو صنعت یا دو کشور متفاوت) برآورد نماید و بررسی کند که مدل در کدام نمونه، از توان تبیین بالاتری برخوردار است، در این شرایط از آزمون کرامر (۱۹۸۷) استفاده می‌شود (افلاطونی، ۱۳۹۷). در پژوهش حاضر یکبار مدل در دوره اول یعنی ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۷ و یکبار در دوره دوم یعنی ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ برازش شد که ضرایب تعیین به ترتیب برابر با ۳۸ درصد و ۴۰ درصد می‌باشد.

جدول (۷)، نتایج آزمون کرامر برای مقایسه ضرایب تعیین در دو مدل

سطح معناداری	آماره آزمون
۰/۰۰۸	۳/۳۵۰
نتیجه: سطح معناداری آزمون کرامر کمتر از ۵ درصد است از این رو می‌توان گفت که توان تبیین دو مدل تفاوت معناداری از هم دارند. بنابراین در دوره دوم و با تغییر استانداردهای شماره یک و دو محتوای اطلاعاتی سود تغییر یافته و با توجه به بالاتر بودن ضریب تعیین قدرت مدل دوم بالاتر است.	

منبع: یافته های پژوهشگر

بحث و نتیجه گیری پژوهش

پژوهش حاضر در پی ردیابی تاثیر بررسی مقایسه‌ای محتوای اطلاعاتی سود با توجه به تغییرات در استانداردهای شماره یک و دو حسابداری است. تغییرات در استانداردهای حسابداری یک و دو با هدف بهبود گزارشگری مالی، ارتقای محتوای اطلاعات صورت های مالی و تطابق با استانداردهای بین المللی می‌باشد که اجرای آن می‌تواند موجب استفاده بهتر فعالان بازار سرمایه و بکارگیری آثار آن در تصمیمات سهامداران شود. همان گونه که در مقدمه پژوهش بیان شد، تمایل استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی به استفاده از اطلاعاتی دقیق، روشن و قابل اتکا می‌باشد چرا که آنان قصد دارند با تکیه بر این اطلاعات، سرمایه‌های خود را در بخش‌های مهم اقتصادی سرمایه‌گذاری نمایند. به همین دلیل به صورت‌های مالی افشا شده‌ای اتکا می‌کنند که مبتنی بر استانداردها باشد. استانداردها، مقررات لازم الاجرای هستند که حسابداران را در اجرا و تهیه صورت‌های مالی راهنمایی کرده و باید مطابق با شرایط محیطی هر کشور تدوین گردند؛ لذا این انتظار وجود دارد که کیفیت گزارشگری مالی بعد از لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری بهبودهای چشمگیری داشته باشد.

هدف از استاندارد شماره یک حسابداری؛ تجویز مبنایی برای ارائه صورت‌های مالی با مقاصد عمومی یک واحد تجاری به منظور حصول اطمینان از قابلیت مقایسه با صورت‌های مالی دوره های قبل آن واحد و با صورت‌های مالی سایر واحدهای تجاری می‌باشد که مسئولیت تهیه و ارائه

صورت های مالی، با هیئت مدیره یا سایر ارکان اداره کننده واحد تجاری است. الزامات این استاندارد باید در ارائه کلیه "صورت های مالی با مقاصد عمومی" که از این پس صورت های مالی نامیده می شود، بکار گرفته شود. همچنین صورت های مالی باید وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریان های نقدی واحد تجاری را به نحو مطلوب ارائه کند. اعمال مناسب الزامات استانداردهای حسابداری همراه با افشای اطلاعات اضافی در صورت لزوم، منجر به ارائه صورت های مالی به نحو مطلوب می شود. استاندارد شماره ۲ نیز نحوه ارائه صورت جریان وجه نقد می باشد که در سال ۱۳۹۷ تغییراتی در این استانداردها ایجاد شده که شرکت ها ملزم به اجرای این تغییرات در ارائه صورت های مالی می باشند.

با توجه به نتایج آماری مشاهده شد که در واقع ضریب واکنش سود معیار مناسبی جهت معرفی محتوای اطلاعاتی سود است، زیرا رابطه مثبت و مستقیم میان تغییرات سود و بازده در روابط آماری مشاهده گردید و از آنجایی که قدرت مدل در دوره دوم بالاتر از دوره اول است، بنابراین می توان گفت که تغییرات استانداردهای حسابداری شماره ۲۱ توانسته است محتوای اطلاعاتی سود را در بازار ارتقا دهد، بنابراین براساس نتایج آماری، محتوای اطلاعاتی سود بعد از تغییرات در استانداردهای حسابداری یک و دو در سال ۱۳۹۸ نسبت به دوره های قبل آن بهبود پیدا کرده است. این نتیجه به این مهم اشاره دارد که تغییرات در استانداردهای حسابداری یک و دو با هدف بهبود گزارشگری مالی، ارتقای محتوای اطلاعات صورت های مالی و تطابق با استانداردهای بین المللی می باشد که اجرای آن توانسته موجب استفاده بهتر فعالان بازار سرمایه و بکارگیری آثار آن در تصمیمات سهامداران از طریق ارتقای کیفیت گزارشگری مالی و محتوای اطلاعاتی سود شود. نتایج به نوعی مکمل پژوهش های احمدی و همکاران (۱۴۰۱)، وهابی کوچک و ملکی (۱۳۹۸)، فاضل یزدی و حیدری (۱۳۹۷) و اشانگولوف (۲۰۲۴) که در این حیطه انجام شده می باشد.

سازمان حسابرسی مطابق با فرآیندهای پیش بینی شده برای تدوین استانداردهای حسابداری ایران، پیش نویس اصلاح استانداردهای حسابداری را نیز قبل از تصویب نهایی، جهت نظرخواهی عمومی و بالادست صاحب نظران مربوط، انتشار و ارسال نماید، تا اینکه در خصوص روش های جایگزینی برای حل مشکل مزبور از قبیل اجازه تجدید ارزیابی دارایی ها و غیره، طرح و مورد بررسی قرار گیرد و یا حداقل اینکه ابهامات اجرای استاندارد اصلاحی که در قالب برگ پاسخ به پرسش های فنی انتشار یافته است؛ در متن استاندارد گنجانده شود. همچنین بر همگان واضح و مبرهن است که استانداردهای حسابداری تعیین کننده ضوابط فرآیند شناخت درآمد و گزارشگری مالی واحدهای اقتصادی است، این در حالی است که شرکت های بورسی مشمول اجرای ضوابط اصلاح استاندارد شماره ۱ و ۲، پس از اصلاح استاندارد هیچگونه افشاسازی در خصوص تاثیر اصلاح استاندارد بر سود و زیان دوره مالی جاری خود نداشته و سازمان بورس و اوراق بهادار تهران نیز آنها را به این امر ارشاد ننموده است. لذا پیشنهاد می شود سازمان بورس و اوراق بهادار به عنوان متولی نظارت بر ناشران بورسی به منظور کمک به تصمیم سازی صحیح سرمایه گذاران بالقوه و بالفعل همانند رصد تغییرات در بازار فروش و نهادهای تولید شرکت های بورسی، به تغییرات در استانداردهای حسابداری و تاثیر آن بر گزارشگری مالی شرکت های بورسی توجه بیش از پیش داشته باشد. پیشنهاد می گردد پژوهشگران آتی به بررسی محتوای اطلاعاتی سود به طور مقایسه ای در شرکتهای تولیدی و خدماتی بورس تهران پرداخته و نتایج را با نتایج پژوهش حاضر مقایسه نمایند.

منابع

- احمدی، امید؛ حذبی، هاشم؛ جهانگیری بابادی، آر.ش. (۱۴۰۱). تأثیر استانداردهای حسابداری بر کیفیت گزارشگری مالی در بخش عمومی (مطالعه موردی: دستگاه های اجرایی استان خوزستان). *حسابداری و بودجه ریزی بخش عمومی*، ۳(۳)، ۳۰-۱.
- افلاطونی، عباس و خزایی، مهدی. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر کیفیت اقلام تعهدی و کیفیت افشا بر ناکارایی سرمایه گذاری در نیروی انسانی، *بررسی های حسابداری و حسابرسی*، ۸(۲)، صص ۲۶۹-۲۸۸.
- بزرگ اصل، موسی؛ ادیبی، آزاده. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین محتوای اطلاعاتی اعلامیه های سود فصلی و عدم تقارن اطلاعاتی. *پژوهش های تجربی حسابداری*، ۷(۳)، ۲۰-۴۰.
- بهمنش، محمد رضا؛ عباس زاده، محمدرضا؛ کاردان، بهزاد. (۱۴۰۱). نیازسنجی تدوین استانداردهای حسابداری برای واحدهای تجاری کوچک و متوسط (SMEs) از دیدگاه اعتبار دهندگان و تهیه کنندگان اطلاعات مالی. *پژوهش های تجربی حسابداری*، ۱۲(۱)، ۹۱-۱۲۲.
- بولو، قاسم؛ حساس یگانه، یحیی؛ رهنمای رودپشتی، فریدون. (۱۳۹۶). الگوی رویکرد حسابداران و حسابسان به استانداردهای حسابداری و تأثیر آن بر کیفیت اطلاعات حسابداری. *پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۹(۳۳)، ۱۲۵-۱۵۴.

پورحیدری، امید؛ کرمشاهی، بهنام. (۱۳۸۹). بررسی محتوای اطلاعاتی سود حسابداری با در نظر گرفتن میزان کارایی بازار در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *بورس اوراق بهادار*. ۱۲(۳)، ۷۸-۱۰۸.

حاجیه، زهره؛ چناری، حسن. (۱۴۰۲). تأثیر قابلیت مقایسه حسابداری بر کیفیت گزارشگری مالی با تأکید بر کیفیت حسابرسی. *قضاوت و تصمیم گیری در حسابداری و حسابرسی*، ۲(۵)، ۸۷-۱۰۶.

خدادادی، ولی؛ فرازمند، حسن؛ طباطبایی، فاطمه. (۱۳۹۲). تأثیر به موقع بودن و محافظه کاری بر محتوای اطلاعاتی سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش های تجربی حسابداری*، ۳(۳)، ۷۵-۹۲.

رستمی، وهاب؛ محمدی، مهدی؛ کارگر، حامد. (۱۴۰۲). تأثیر محافظه کاری حسابرس بر محتوای اطلاعاتی سود با لحاظ کردن نقش قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری. *دانش حسابداری مالی*. ۱۰(۴)، ۱۰۳-۱۲.

ستایش، محمدحسین؛ ابراهیمی، فهیمه. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر ساز و کارهای حاکمیت شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابداری*. ۳(۸)، ۳۱-۴۸.

سرلک، نرگس؛ کاشانی پور، محمد؛ رحیمیان، نظام الدین؛ بایزیدی، انور. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر ویژگی های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره ای با رویکرد فراتحلیل. *پیشرفت های حسابداری*، ۱۳(۲)، ۱۵۷-۱۹۶.

سروی، اعظم؛ طالب نیا، قدرت اله؛ پورزمانی، زهرا؛ جهاننشد، آریتا. (۱۳۹۷). ارزیابی خوانایی و قابلیت فهم استانداردهای حسابداری از منظر حسابداران و حسابرسان با استفاده از شاخص های فلتش و کلوز. *پژوهش های کاربردی در گزارشگری مالی*. ۷(۲)، ۲۴۱-۲۷۴.

شورورزی، محمدرضا؛ افروزمنش، افسانه. (۱۳۹۰). بررسی اثر استانداردهای حسابداری ایران بر ضریب واکنش سود. *آینده پژوهی مدیریت (پژوهش های مدیریت)*، - (ویژه نامه ۹۲-۹۳)، ۹۰-۱۰۲.

صالح نژاد، حسن؛ وقفی، سیدحسام؛ صادقیان، بهرام؛ آهنگری، مهناز. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر الزام استانداردهای حسابداری بر محتوای اطلاعاتی ارقام گزارش شده. *پژوهش های تجربی حسابداری*. ۵(۲)، ۵۱-۷۰.

صالحی، مهدی؛ موسوی شیرینی، سید محمود و ابراهیمی سوزی، محمد (۱۳۹۳) محتوای اطلاعاتی سود اعلان شده و پیش بینی شده هر سهم در تبیین بازده غیرعادی سهام. *پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۶(۲۱)، ۱۱۷-۱۴۰.

عرب مازار یزدی، محمد؛ جمالیان پور، مظفر. (۱۳۹۶). مقایسه محتوای اطلاعاتی و سودمندی صورت سود و زیان میان دوره ای ۳، ۶ و ۹ ماهه در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش های حسابداری مالی*. ۴(۲)، ۴۵-۶۶.

عرب صالحی، مهدی؛ حمیدیان، نرگس؛ امیری، هادی. (۱۳۹۷). بررسی نقش عدم اطمینان اطلاعات حسابداری بر واکنش سرمایه گذاران به اعلام سود. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*. ۱۵(۵۷)، ۱۴۷-۱۷۰.

غلامی، ملک محمد، فخاری، حسین، و ملکیان کله بستی، اسفندیار. (۱۴۰۱). زمینه یابی سودمندی استانداردهای حسابداری بخش عمومی در ایران. *دانش حسابداری مالی*، ۹(۱)، ۵۴-۹۲.

فاضل یزدی، علی؛ حیدری، زهره. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر استانداردهای ۳۰ و ۳۱ حسابداری بر معیارهای ارزیابی عملکرد و ضریب واکنش سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. ۴(۱۴)، ۱-۲۰.

مرادی، مهدی؛ کامل آجیل چی، مصطفی. (۱۳۹۱). بررسی تأثیر وضع استانداردهای حسابداری بر میزان محافظه کاری و ارتباط بین میثاق محافظه کاری و محتوای اطلاعاتی سودهای حسابداری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، *دانش حسابرسی*، ۱۲(۴۶)، ۳۳-۱۸.

مشایخ، شهناز؛ امینی، زهره. (۱۳۸۹). اثر بکارگیری استانداردهای حسابداری بر کیفیت حسابداری. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*. ۲(۸)، ۷۴-۸۹.

مهرآذین، علیرضا؛ مسیح آبادی، ابوالقاسم؛ دهنوی، محمد علی. (۱۳۹۰). شفافیت اطلاعات مالی و محتوای اطلاعاتی سود. *مجله دانش حسابداری*، ۳(۸)، ۱۱۳-۱۳۰.

موسوی، سیده سمیه؛ علوی طبری، سید حسین (۱۳۹۲) محتوای اطلاعاتی سود خالص و تعدیل قیمت سهام. *فصلنامه پژوهش های تجربی حسابداری*. ۱(۱)، ۷-۱۹.

- وکیلی فرد، حمیدرضا؛ علی اکبری، مونا. (۱۳۸۸). تاثیر بکارگیری استانداردهای حسابداری بر کیفیت گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *حسابداری مدیریت*. ۲(۳)، ۷۷-۸۷.
- وهابی کوچک، مریم؛ ملکی چوبری، مجتبی. (۱۳۹۸). تاثیر استانداردهای حسابداری ایران بر محتوای اطلاعاتی صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. اولین همایش ملی نگرش های نوین در مدیریت، حسابداری و اقتصاد، رودسر.
- Chen, Q., Goldstein, I., Jiang, W., (2016). Price informativeness and Information content. *Rev. Financ. Stud.* Vol. 20, PP. 619±650.
- Cheng, X. (2023). The Impact of IFRS-Based Chinese Accounting Standards on Accounting Conservatism (Doctoral dissertation, Anglia Ruskin Research Online (ARRO)).
- Dow, J., Gorton, G., (2017). Information content and economic efficiency: is there a connection? *J. Financ.* Vol.52, PP.1087±1129.
- Eshonqulov, A. Q. (2024). Assessing the Impact of International Cash Accounting Standards on Financial Statements of Enterprises. *European Journal of Contemporary Business Law & Technology: Cyber Law, Blockchain, and Legal Innovations*, 1(2), 54-62.
- Fernando, M. and Levis, A.S. (2020). Board Directors, Audit Quality and Firm Performance: Evidence from Malaysia, National Research & Innovation Conference for Graduate Students in Social Sciences, Melaka.
- Firth, M. Fung, P. M. Y. and Rui, O. M. (2007). Ownership, Two-tier Board Structure, and the Informativeness of Earnings— Evidence from China. *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 26, pp.463–496.
- Richardson, S. Sing, W., & Tong, C. (2019). Over-investment of free cash flow. *Review of Accounting Studies*, 11 (2-3), 159-189.
- Rikardo, A., Campbell, J., Dhaliwal, D., Moon, J. (2019). Information content of dividend, value, and net profit on stock price, *Journal of Accounting and Economics*, Vol 64, PP. 123-149.
- Savich, J., Smith, G., Suslava, K., & Tarlie, M. B. (2021). Do Directors Have a Use-By Date? Examining the Impact of Board Tenure on Firm Performance. *Examining the Impact of Board Tenure on Firm Performance* (February 3).
- Warfield T. Wild J. and Wild, K. (1995). Managerial Ownership, Accounting Choices, and Informativeness of Earnings. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 20, No.1, pp.61–91.
- Zuo, L., (2018). The Informational Feedback Effect of Stock Prices on Corporate Disclosure. Working paper. MIT Sloan School of Management.

A Comparative Study of the Information Content of Earnings with Regard to Changes in Accounting Standards 1 and 2

Hashem Valipour¹, Parvaneh Motie², Hossein Taghipour³

Abstract

The purpose of this study is to trace the effect of a comparative study of the information content of earnings with regard to changes in accounting standards number one and two. In this regard, a sample of 166 companies listed in the Tehran Stock Exchange during the years 2012-2015 (during two 4-year periods for comparison, including the period of 2015 to 2018 and the period of 2019 to 2022) was selected with the help of the systematic elimination model and finally the research hypothesis was selected with the help of the test Multiple linear regression based on panel data was tested. Earnings response coefficient was used to measure the information content of earnings. The results showed that the information content of companies' earnings has increased after the changes in Standards No. 1 and 2 in 2019 compared to the previous periods, which indicates that whenever accounting standards in Iran have adapted themselves to international standards, by improving the quality of information, the content of information that financial reports to capitalIt has increased its supply and has been more efficient in the market. The present study provides useful evidence for the authorities and agents of the capital market that by making better use of financial information disclosure mechanisms and conformity of auditing standards with international standards, it is possible to establish a reasonable level of effectiveness of return on earnings and improve the information content of earnings in the market.

Keywords: Accounting Standards, Earnings Information Content, Financial Information Quality.

Subject Classification: M41, H42

¹ Department of Accounting, Economics and Management, Fir.C., Islamic Azad University, Firouzabad, Iran.
(Author and Responsible) hashem.Valipour@iau.ac.ir

² Department of Accounting, Payam Noor University, Tehran, Iran. PMotie@pnu.ac.ir

³ Department of Accounting, Economics and Management, Fir.C., Islamic Azad University, Firouzabad, Iran.
hosseintaghipour08@iau.ac.ir